Závislost na benzodiazepinech

doc. MUDr. Jiří Slíva, Ph.D., MBA
Ústav farmakologie, 3. LF UK, Praha

Benzodiazepiny disponují řadou dobře doložených farmakologických vlastností bohatě využívaných v řadě oborů medicíny. Jejich nevhodné užívání nicméně s sebou nese riziko rozvoje závislosti. Léčba často vyžaduje postupné snižování medikace v kombinaci s behaviorálními terapiemi a podpůrnými systémy, které řeší psychologické aspekty závislosti a zabraňují relapsu. Cílem předloženého textu je na tuto problematiku upozornit a poukázat na relevantní souvislosti s ní spojené.

Klíčová slova: benzodiazepiny, závislost, porucha, GABA, prevence, syndrom z odnětí, léčba.

Benzodiazepine addiction

Benzodiazepines have a number of well-documented pharmacological properties that are widely used in a number of fields of medicine. However, their inappropriate use carries the risk of developing addiction. Treatment often requires a gradual reduction in medication combined with behavioral therapies and support systems that address the psychological aspects of addiction and prevent relapse. The aim of the submitted text is to draw attention to this issue and to point out the relevant context associated with it.

Key words: benzodiazepines, addiction, disorder, GABA, prevention, withdrawal syndrome, treatment.

DECLARATIONS:

Declaration of originality:
The manuscript is original and has not been published or submitted elsewhere.

Ethical principles compliance:
The authors attest that their study was approved by the local Ethical Committee and is in compliance with human studies and animal welfare regulations of the authors' institutions as well as with the World Medical Association Declaration of Helsinki on Ethical Principles for Medical Research Involving Human Subjects adopted by the 18th WMA General Assembly in Helsinki, Finland, in June 1964, with subsequent amendments, as well as with the ICMJE Recommendations for the Conduct, Reporting, Editing, and Publication of Scholarly Work in Medical Journals, updated in December 2018, including patient consent where appropriate.

Conflict of interest:
Not applicable.

Consent for publication:
Not applicable.

Úvod

Benzodiazepiny (BZD) byly syntetizovány již v první polovině 20. století americkým chemikem L. Sternbachem, jenž tímto svým počinem výrazně pomohl společnosti Roche vstoupit mezi farmaceutické giganty. Od prvního benzodiazepinu, chlordiazepoxidu s velmi dlouhým biologickým poločasem, ke klasickému diazepamu (celosvětově známý jako Valium) vedla cesta až k midazolamu, ve vodě rozpustnému, s krátkým biologickým poločasem a dobře řiditelným účinkem. Nejnověji máme k dispozici ultrakrátce působící benzodiazepin, remimazolam. Kdysi v České republice velmi oblíbený přípravek Rohypnol (flunitrazepam) byl v květnu 2007 pro vysoké riziko zneužití stažen z trhu.

Benzodiazepiny dnes patří mezi nejčastěji užívaná psychofarmaka v anesteziologii a intenzivní péči a bohatě jsou využívány i v jiných oblastech medicíny.

Benzodiazepiny mají anxiolytické, hypnotické, antikonvulzivní a myorelaxační vlastnosti, které z nich učinily široce využívanou lékovou skupinu v mnoha terapeutických indikacích, zahrnujících léčbu úzkostné poruchy, nespavosti, epileptických záchvatů aj. Bohužel jsou však také spojeny s rizikem rozvoje závislosti a nesprávného užívání.

Epidemiologie užívání benzodiazepinů

O celosvětové spotřebě BZD a látek ze skupiny tzv. Z-generace (zolpidem, zopiklon a zaleplon) referuje mezinárodní analýza prodejních dat zahrnující celkem 67 zemí a regionů mezi lety 2008 a 2018. V roce 2008 bylo deset zemí s nejvyš-

Cit. zkr: **Med. Praxi. 2025;22(3):192-195**
https://**doi**.org/**10.36290/med.2025.023**
Článek přijat redakcí: 31. 3. 2025
Článek přijat k tisku: 4. 4. 2025

doc. MUDr. Jiří Slíva, Ph.D., MBA
Jiri.Sliva@lf3.cuni.cz